

Dz.U. 1972 nr 23 poz. 166

USTAWA¹
z dnia 8 czerwca 1972 r.

o ustroju sądów wojskowych

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

- § 1. Sądy wojskowe sprawują w Siłach Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych.
- § 2. W szczególnych przypadkach, jeżeli ustawa tak stanowi, sądy wojskowe sprawują wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych w stosunku do osób nie należących do Sił Zbrojnych.²

Art. 3.

- § 1. Sądy wojskowe wchodzi w skład Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
- § 2. Do sądów wojskowych oraz do żołnierzy pełniących służbę w tych sądach mają zastosowanie, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, przepisy dotyczące jednostek wojskowych i żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

Art. 4.

- § 1. Naczelny nadzór nad sądami wojskowymi sprawują:
- 1) w zakresie orzekania - Sąd Najwyższy,
 - 2) w zakresie organizacji i służby wojskowej - Minister Obrony Narodowej.
- § 2. Minister Obrony Narodowej może w porozumieniu z Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego poruczyć Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracami Izby Wojskowej, zwanemu dalej Prezesem Izby Wojskowej, sprawowanie wszystkich lub niektórych funkcji nadzoru wymienionych w § 1 pkt 2.

Art. 5.

Prezes Izby Wojskowej informuje Ministra Obrony Narodowej o działalności sądów wojskowych.

Art. 6.

- § 1. Sądami wojskowymi są wojskowe sądy okręgowe i wojskowe sądy garnizonowe.
- § 2. Minister Obrony Narodowej po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości.
- § 3. Minister Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, może tworzyć, a także znosić, poza siedzibą

wojskowych sądów garnizonowych, wydziały zamiejscowe.

³Art. 9.

Sądy wojskowe rozpoznają sprawy w swej siedzibie, w siedzibie innego sądu, w jednostce wojskowej lub w innym miejscu zapewniającym powagę sądu.

Art. 10.

Językiem sądowym jest język polski. Osoby nie władające językiem polskim mają prawo zaznajomienia się z materiałami sprawy przy pomocy tłumacza, jak również prawo występowania przed sądem w języku ojczystym.

Art. 11.

Sądy wojskowe udzielają pomocy sądowej na żądanie innych sądów, a w przypadkach prawem przewidzianych - również na żądanie innych organów.

Art. 12.

§ 1. Sąd wojskowy składa się z sędziów sądów wojskowych, zwanych dalej sędziami, i asesorów.

§ 2. Spośród sędziów wyznacza się szefa sądu i jego zastępcę.

§ 3. Szef sądu wojskowego kieruje działalnością sądu oraz jest przełożonym sędziów i pozostałego składu osobowego sądu.

Art. 12¹.

§ 1. Sędziowie sądów wojskowych tworzą zgromadzenie sędziów sądów wojskowych. Przewodniczącym zgromadzenia jest Prezes Izby Wojskowej.

§ 2. Do zadań zgromadzenia sędziów sądów wojskowych należy:

- 1) wyłanianie i przedstawianie Ministrowi Obrony Narodowej kandydatów na stanowiska sędziów sądów wojskowych,
- 2) wybór członka Krajowej Rady Sądownictwa,
- 3) wybór członków Sądu Dyscyplinarnego dla Sędziów Sądów Wojskowych,
- 4) wysłuchiwanie informacji Prezesa Izby Wojskowej o działalności sądów wojskowych oraz wyrażanie opinii w tym zakresie,
- 5) podejmowanie działań w sprawie doskonalenia kwalifikacji zawodowych sędziów i funkcjonowania sądów wojskowych,
- 6) wypowiedanie się w sprawach obowiązków i praw sędziów,
- 7) wyrażanie opinii w sprawach zgłaszanych przez Ministra Obrony Narodowej lub Prezesa Izby Wojskowej.

§ 3. Dla wyłaniania kandydatur, wyboru oraz wyrażania opinii, o których mowa w § 2, jest wymagana obecność przynajmniej dwu trzecich liczby członków zgromadzenia sędziów sądów wojskowych. Uchwały w tych sprawach zapadają większością głosów, a w razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego. Głosowanie jest tajne, jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia.

§ 4. Posiedzenia zgromadzenia sędziów sądów wojskowych zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy lub

na wniosek jednej trzeciej liczby sędziów.

Art. 13.

- § 1. W sądach wojskowych działają sekretariaty oraz inne komórki organizacyjne.
- § 2. Zasady wyznaczania żołnierzy zawodowych i pracowników cywilnych na stanowiska w sekretariatach i innych komórkach organizacyjnych sądów wojskowych oraz kwalifikacje wymagane do objęcia tych stanowisk określają odrębne przepisy.

Rozdział 2

Administracja sądowa i nadzór w sprawach sądowych

Art. 14.

- § 1. Szefowie sądów wojskowych wykonują czynności administracji sądowej i nadzoru przewidziane w przepisach postępowania sądowego i w regulaminach urzędowania.
- § 2. Szefowie sądów mogą zlecać poszczególne czynności w zakresie administracji sądowej i nadzoru swoim zastępcom, a w poszczególnych przypadkach sędziom.
- § 3. Szef sądu wyznacza sędziego do sprawowania nadzoru penitencjarnego.

Art. 15.

- § 1. Ogólny nadzór w sprawach określonych w art. 14 sprawuje Prezes Izby Wojskowej osobiście lub przez podległy mu organ nadzoru.
- § 2. Wykonywanie poszczególnych czynności nadzoru Prezes Izby Wojskowej może zlecać sędziom Izby Wojskowej Sądu Najwyższego, zwanej dalej Izbą Wojskową, a także sędziom sądów wojskowych.
- § 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wykonywania nadzoru powierzonego Prezesowi Izby Wojskowej stosownie do art. 4 § 2.

Art. 16.

- § 1. Osoby wykonujące funkcje nadzoru mają prawo żądać wyjaśnień, wglądać w czynności i usuwać oczywiste usterki, a w razie dostrzeżenia przewinień - kierować sprawy do postępowania dyscyplinarnego za pośrednictwem Prezesa Izby Wojskowej.
- § 2. Osoby, o których mowa w § 1, mogą uchylać lub zmieniać zarządzenia o charakterze administracyjnym niezgodne z prawem, regulaminami lub przepisami porządkowymi.
- § 3. Osoby, o których mowa w § 1, mogą być obecne podczas rozprawy oraz na posiedzeniu sądu, z wyjątkiem narady nad orzeczeniem.

Art. 17.

Czynności z zakresu administracji sądowej i nadzoru nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

Art. 18.

Prezes Izby Wojskowej określa tryb wewnętrznego urzędowania sądów wojskowych oraz zasady prowadzenia biurowości w tych sądach.

Rozdział 3**Sędziowie sądów wojskowych****Art. 19.**

Sędziowie w zakresie orzekania są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 20.

- § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.
- § 2. Sędzia powinien strzec powagi sądu, w służbie i poza służbą postępować zgodnie z zasadami godności sędziego oraz honoru i godności żołnierskiej.
- § 3. W okresie zajmowania stanowiska sędzia nie może należeć do partii politycznej ani brać udziału w żadnej działalności politycznej.
- § 4. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w razie uzyskania mandatu - na czas jego wykonywania.

Art. 21.

Przy powoływaniu sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta według rotacji ustalonej dla sędziów.

Art. 22.

- § 1. Przeciwko sędziemu można prowadzić postępowanie karne jedynie za zezwoleniem Sądu Dyscyplinarnego dla Sędziów Sądów Wojskowych. Do czasu uzyskania zezwolenia na wszczęcie postępowania karnego można przedsięwziąć tylko czynności nie cierpiące zwłoki.
- § 2. Przed wydaniem postanowienia o udzieleniu zezwolenia można sędziego zatrzymać tylko wówczas, gdy został ujęty na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa; w tym przypadku należy niezwłocznie wystąpić z wnioskiem do Sądu Dyscyplinarnego dla Sędziów Sądów Wojskowych o zezwolenie na wszczęcie postępowania karnego. W razie odmowy udzielenia zezwolenia sędzia podlega niezwłocznemu zwolnieniu.
- § 3. W ciągu 7 dni od doręczenia postępowania odmawiającego zezwolenia na wszczęcie postępowania karnego przeciwko sędziemu przysługuje organowi, który wniósł o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu zażalenie do Izby Wojskowej.
- § 4. Przepisy § 1-3 dotyczą również sędziego, który został odwołany lub utracił stanowisko, jeżeli przedmiotem postępowania miałyby być czyn popełniony w czasie zajmowania stanowiska sędziowskiego i pozostający w związku z wykonywaniem obowiązków sędziowskich.

Art. 23.

- § 1. Sędziów powołuje Prezydent Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 2. Kandydatury na stanowiska sędziów wyłonione przez zgromadzenie sędziów sądów wojskowych zgłasza Krajowej Radzie Sądownictwa Minister Obrony Narodowej.

Art. 24.

§ 1. Sędzią może być obywatel polski będący oficerem pełniącym zawodową służbę stałą, który:

- ⁴2) ukończył wyższe studia prawnicze i uzyskał tytuł magistra,
- 3) odbył aplikację w sądzie wojskowym oraz złożył wojskowy egzamin sędziowski,
- 4) odbył staż na stanowisku asesora w sądzie wojskowym,
- 5) ukończył dwadzieścia sześć lat życia.

§ 2. Odbycie aplikacji w sądzie powszechnym lub w jednostce organizacyjnej Prokuratury, złożenie egzaminu albo odbycie stażu na stanowisku asesora jest równoznaczne ze spełnieniem wymagań określonych w § 1 pkt 3 lub 4.

§ 3. Od wymagań określonych w § 1 pkt 3 i 4 są wolni:

- 1) profesorowie i doktorzy habilitowani nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w innych placówkach naukowych i naukowo-badawczych,
- 2) osoby, które zajmowały stanowiska sędziowskie lub notariuszy albo stanowiska prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów,
- 3) adwokaci oraz radcowie prawni, którzy wykonywali ten zawód co najmniej przez trzy lata.

Art. 25.

§ 1. Strojem urzędowym sędziego na rozprawie jest umundurowanie wojskowe, a przewodniczącego ponadto łańcuch z godłem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

§ 2. Minister Obrony Narodowej określa szczegóły umundurowania sędziów.

Art. 26.

§ 1. Szefów sądów wojskowych, ich zastępców oraz sędziów wyznacza na stanowiska służbowe, przenosi i zwalnia Minister Obrony Narodowej na wniosek Prezesa Izby Wojskowej w trybie określonym w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

§ 2. Osobę wymienioną w § 1 w razie zwolnienia ze stanowiska wyznacza się nie później niż w ciągu dwóch miesięcy na inne stanowisko sędziowskie.

Art. 27.

§ 1. Prezes Izby Wojskowej może na okres nie przekraczający trzech miesięcy w roku kalendarzowym delegować sędziego do pełnienia obowiązków sędziowskich i czynności administracyjnych w innym sądzie wojskowym.

§ 2. Za zgodą sędziego okres delegowania może trwać dłużej niż trzy miesiące.

Art. 28.

Prezes Izby Wojskowej może powierzyć czasowe pełnienie obowiązków sędziego oficerowi rezerwy powołanemu na ćwiczenia wojskowe, który jest sędzią sądu powszechnego.

Art. 29.

Sędziowie są nieusuwalni ze swojego stanowiska, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w niniejszej ustawie.

Art. 30.

§ 1. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa odwołuje sędziego, jeżeli zrzekł się swego stanowiska.

§ 2. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa odwołuje sędziego we wszystkich przypadkach, w których stosownie do przepisów o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oficer podlega zwolnieniu z tej służby. Krajowej Radzie Sądownictwa zgłasza wniosek Minister Obrony Narodowej po wysłuchaniu opinii Prezesa Izby Wojskowej.

Art. 32.⁵

Sędzia traci stanowisko w razie:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego,
- 2) prawomocnego skazania za przestępstwo umyślne,
- 3) ukarania w postępowaniu dyscyplinarnym karą zwolnienia lub wydalenia ze służby sędziowskiej.

Art. 33.

Sędziego nie można zwolnić z zawodowej służby wojskowej przed odwołaniem go ze stanowiska sędziego lub przed utratą przez niego tego stanowiska.

Art. 34.

W razie odwołania sędziego z przyczyn określonych w art. 30 § 1 albo w razie utraty przez niego stanowiska wskutek orzeczenia kary dyscyplinarnej zwolnienia ze służby sędziowskiej, wyznacza się go na inne stanowisko służbowe w Siłach Zbrojnych, a jeżeli jest to niemożliwe - zwalnia się z zawodowej służby wojskowej z zachowaniem wszelkich uprawnień, przysługujących żołnierzowi zwolnionemu z tej służby z przyczyn, które nie powodują utraty tych uprawnień.

Art. 35.

§ 1. W razie utraty stanowiska wskutek orzeczenia kary wydalenia ze służby sędziowskiej następuje zwolnienie z zawodowej służby wojskowej.

§ 2. Zwolnienie z przyczyn określonych w § 1 pociąga za sobą takie same skutki jak zwolnienie oficera ukaranego karą dyscyplinarną usunięcia z zawodowej służby wojskowej, przewidzianą w przepisach o dyscyplinie wojskowej.

Rozdział 4

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów wojskowych

Art. 36.

- § 1. Sędziowie ponoszą za przewinienia dyscyplinarne i za wykroczenia odpowiedzialność wyłącznie przed Sądem Dyscyplinarnym dla Sędziów Sądów Wojskowych, zwanym dalej Sądem Dyscyplinarnym.
- § 2. Przewinieniem dyscyplinarnym w rozumieniu ustawy jest naruszenie obowiązków sędziego, uchybienie powadze stanowiska sędziowskiego, naruszenie dyscypliny wojskowej oraz zasad honoru i godności żołnierskiej.

Art. 37.

- § 1. Prowadzenie postępowania karnego przeciwko sędziemu nie wyklucza postępowania dyscyplinarnego o ten sam czyn.
- § 2. Postępowanie dyscyplinarne można zawiesić do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego.

Art. 38.

- § 1. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania przez przełożonego, uprawnionego do skierowania sprawy do postępowania dyscyplinarnego, wiadomości o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia ani po upływie pięciu lat od popełnienia czynu.
- § 2. Jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie nie może nastąpić wcześniej niż przed upływem terminów ustania karalności przestępstwa, określonych w Kodeksie karnym.

Art. 39.

- § 1. Sąd Dyscyplinarny orzeka następujące kary dyscyplinarne:
- 1) upomnienie,
 - 2) nagana,
 - 3) surowa nagana,
 - 4) przeniesienie na niższe stanowisko sędziowskie,
 - 5) zwolnienie ze służby sędziowskiej,
 - 6) wydalenie ze służby sędziowskiej.
- § 2. Orzekając karę wydalenia ze służby sędziowskiej Sąd Dyscyplinarny może wystąpić do właściwego organu z wnioskiem o pozbawienie ukaranego stopnia oficerskiego. W rozumieniu przepisów o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych wniosek ten jest równoznaczny z wnioskiem sądu honorowego o pozbawienie żołnierza stopnia oficerskiego.

Art. 40.

Za przewinienia dyscyplinarne lub wykroczenia mniejszej wagi karę upomnienia może wymierzyć również przełożony. Ukaranemu służy wówczas odwołanie do wyższego przełożonego lub do Sądu Dyscyplinarnego.

Art. 41.

- § 1. Sąd Dyscyplinarny składa się z przewodniczącego i jego zastępcy wybranych spośród sędziów Izby Wojskowej oraz z siedmiu członków.⁶
- § 3. Sąd Dyscyplinarny orzeka w składzie trzech sędziów. Składowi przewodniczy przewodniczący Sądu Dyscyplinarnego lub wyznaczony przez niego członek sądu.
- § 4. W postępowaniu dyscyplinarnym bierze udział rzecznik dyscyplinarny wyznaczony przez Ministra Obrony Narodowej spośród sędziów sądów wojskowych.
- § 5. W postępowaniu dyscyplinarnym obwiniony może korzystać z pomocy obrońcy, którym może być tylko sędzia sądu wojskowego.

Art. 42.

- § 1. Sąd Dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach sędziego, w stosunku do którego wszczęto postępowanie dyscyplinarne, jeżeli ze względu na charakter przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia jest konieczne natychmiastowe odsunięcie obwinionego od pełnienia przez niego obowiązków sędziego.
- § 2. Zawieszenie w czynnościach sędziego pociąga za sobą skutki zawieszenia w czynnościach służbowych na podstawie przepisów o dyscyplinie wojskowej.
- § 3. Zawieszenie w czynnościach ustaje z chwilą zakończenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli Sąd Dyscyplinarny wcześniej nie uchyli zawieszenia.

Art. 43.

- § 1. Po rozpoznaniu sprawy na rozprawie Sąd Dyscyplinarny orzeka wyrokiem.
- § 2. Od orzeczeń Sądu Dyscyplinarnego przysługuje obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu odwołanie do Izby Wojskowej, która orzeka w składzie trzech sędziów.
- § 3. Do wnoszenia rewizji nadzwyczajnej jest uprawniony Minister Obrony Narodowej, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego oraz Prezes Izby Wojskowej.

Art. 44.

Sędzia, któremu wymierzono karę surowej nagany albo karę przeniesienia na niższe stanowisko sędziowskie, nie może być wyznaczony na wyższe stanowisko przed uzyskaniem zatarcia kary.

Art. 45.

- § 1. Kary dyscyplinarne upomnienia, nagany i surowej nagany oraz przeniesienia na niższe stanowisko służbowe ulegają zatarciu po upływie dwóch lat, a pozostałe kary dyscyplinarne po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku Sądu Dyscyplinarnego, jeżeli w ciągu tych okresów ukarany nie był ponownie karany dyscyplinarnie albo skazany wyrokiem sądu.
- § 2. Z chwilą zatarcia ukaranie uważa się za niebyłe. Zatarcie pociąga za sobą usunięcie wpisu o ukaraniu ze wszystkich akt, w których wpis umieszczono.
- § 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się również, jeżeli ukarany nie jest już sędzią.
- § 4. Zatarcie ukarania zarządza Sąd Dyscyplinarny na wniosek ukaranego.

Art. 46.

Organizację i sposób wyboru Sądu Dyscyplinarnego, tryb postępowania dyscyplinarnego oraz udzielanie zezwoleń na wszczęcie postępowania karnego przeciwko sędziemu określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

Art. 47.

W sprawach nie unormowanych w niniejszym rozdziale oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 46 stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 5**Ławnicy****Art. 48.**

- § 1. Ławnikiem w sądzie wojskowym może być tylko żołnierz w czynnej służbie wojskowej.
- § 2. Ławników wybiera się na zebraniach żołnierzy zwykłą większością głosów na okres trzech lat, jednakże żołnierzy pełniących zasadniczą służbę wojskową wybiera się na okres odbywania tej służby.
- § 3. Na ławników należy wybierać żołnierzy przodujących w wypełnianiu obowiązków służbowych, w dyscyplinie wojskowej i w pracy społecznej.
- § 4. Ławnikiem nie może być żołnierz, który pełni służbę w sądzie wojskowym, w wojskowej jednostce organizacyjnej Prokuratury lub w Żandarmerii Wojskowej.
- § 5. Minister Obrony Narodowej określa w drodze rozporządzenia tryb wyboru i odwoływania ławników oraz sposób prowadzenia listy ławników i wyznaczania do udziału w sprawie.

Art. 49.

- § 1. Mandat ławnika wygasa:
 - 1) z upływem kadencji,
 - 2) z dniem zwolnienia z czynnej służby wojskowej,
 - 3) w razie przeniesienia do pełnienia służby w organach wymienionych w art. 48 § 4,
 - 4) w razie przeniesienia do innej jednostki wojskowej,
 - 5) w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu lub warunkowego umorzenia postępowania karnego,
 - 6) w razie wydania przez sąd honorowy albo sąd koleżeński orzeczenia uznającego żołnierza winnym naruszenia honoru i godności żołnierskiej.
- § 2. W przypadkach określonych w § 1 pkt 1, 2 i 4 ławnik może być jeszcze wyznaczony do udziału w nie zakończonej sprawie w okresie do trzech miesięcy po wygaśnięciu mandatu.

Art. 49¹.

Do udziału w sprawie można wyznaczyć ławników wybranych do innego sądu wojskowego, jeżeli przemawia za tym wzgląd na usprawnienie postępowania sądowego.

Art. 50.

Zebranie żołnierzy, zwykłą większością głosów, odwołuje ławnika w razie:

- 1) skazania go prawomocnym wyrokiem,
- 2) niewykonywania obowiązków ławnika,
- 3) zachowania godzącego w powagę sądu.

Art. 51.

§ 1. Ławnicy w zakresie orzekania są niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

§ 2. Ławnicy składają wobec szefa sądu wojskowego uroczyste ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów.

Rozdział 6**Asesorowie****Art. 52.**

§ 1. Asesorem w sądzie wojskowym może być oficer pełniący zawodową służbę stałą, który spełnia wymagania określone w art. 24 § 1 pkt 2 i 3.

§ 2. Asesora w sądzie wojskowym powołuje i odwołuje Prezes Izby Wojskowej.

§ 3. Staż asesorski trwa co najmniej jeden rok.

§ 4. Zasady odbywania stażu asesorskiego określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 53.

§ 1. Asesorowie biorą udział w rozpoznawaniu spraw według zasad przewidzianych dla sędziów. Jednak przewodniczyć na rozprawie głównej lub na posiedzeniu może tylko asesor, któremu Prezes Izby Wojskowej powierzył pełnienie tej czynności, i tylko wówczas, gdy ustawa przewiduje rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 2. W zakresie orzekania do asesorów stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące obowiązków i praw sędziego.

§ 3. Asesorowie nie mogą sprawować nadzoru penitencjarnego.

Art. 54.

§ 1. Za przewinienia dyscyplinarne i wykroczenia popełnione podczas lub w związku ze sprawowaniem obowiązków sędziego asesorowie ponoszą odpowiedzialność na zasadach przewidzianych dla sędziów.

§ 2. Za inne przewinienia dyscyplinarne, wykroczenia oraz czyny naruszające honor i godność żołnierską asesorowie ponoszą odpowiedzialność na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o dyscyplinie wojskowej, z tym że prawo karania ich za przewinienia dyscyplinarne przysługuje jedynie przełożonym sędziom oraz Ministrowi Obrony Narodowej.

Art. 55.

Prezes Izby Wojskowej może powierzyć czasowe pełnienie obowiązków asesora w wojskowym sądzie garnizonowym oficerowi rezerwy odbywającemu ćwiczenia wojskowe, który jest asesorem sądu powszechnego

i ma uprawnienia do pełnienia czynności sędziowskich.

Rozdział 7

Aplikanci

Art. 56.

- § 1. Aplikantem może być oficer pełniący zawodową służbę stałą, który spełnia wymagania określone w art. 24 § 1 pkt 2.
- § 2. Aplikanta w sądzie wojskowym powołuje i odwołuje Prezes Izby Wojskowej.
- § 3. Dla żołnierza powołanego do zawodowej służby stałej na stanowisko aplikanta w sądzie wojskowym okres próbny trwa przez czas aplikacji.

Art. 57.

- § 1. Aplikacja w sądzie wojskowym trwa dwa lata.
- § 2. Prezes Izby Wojskowej może zaliczyć na poczet okresu aplikacji czas służby na innym odpowiednim stanowisku w wojsku lub czas pracy poza wojskiem w zawodzie prawniczym w rozmiarze nie przekraczającym jednego roku.

Art. 58.

- § 1. Po zakończeniu aplikacji aplikant składa wojskowy egzamin sędziowski. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu jest odbycie praktyki wojskowej lub przeszkolenia w jednostce wojskowej.
- § 2. Po złożeniu egzaminu sędziowskiego aplikanta wyznacza się na stanowisko asesora.

Art. 59.

Minister Obrony Narodowej na wniosek Prezesa Izby Wojskowej określa przebieg aplikacji oraz zasady i tryb składania wojskowego egzaminu sędziowskiego.

Art. 60.

Za przewinienia dyscyplinarne, wykroczenia oraz czyny naruszające honor i godność żołnierską aplikanci ponoszą odpowiedzialność na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o dyscyplinie wojskowej.

Rozdział 8

Obrońcy

Art. 61.

- § 1. Obrońcami przed sądami wojskowym są osoby wpisane na listę obrońców wojskowych.
- § 2. Obrońcą wojskowym może być adwokat posiadający stopień oficerski.
- § 3. W uzasadnionych przypadkach można wpisać na listę obrońców wojskowych osobę wykonującą zawód adwokata, chociaż nie posiada stopnia oficerskiego.

§ 4. obrońcą wojskowym nie może być osoba spowinowata w pierwszym stopniu lub spokrewniona do drugiego stopnia włącznie z sędzią lub prokuratorem wojskowym albo która jest małżonką sędziego lub prokuratora wojskowego.

Art. 61¹.

§ 1. Sędziowie sądów wojskowych oraz prokuratorzy wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury nie mogą w ciągu dwóch lat od opuszczenia stanowisk uzyskać wpisu z prawem wykonywania obowiązków obrońcy wojskowego przed tym sądem, na obszarze właściwości którego zajmowali te stanowiska w okresie ostatniego roku.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sędziów Izby Wojskowej oraz prokuratorów Naczelnej Prokuratury Wojskowej.

Art. 62.

Wpisanie na listę obrońców wojskowych zarządza Prezes Izby Wojskowej na wniosek zainteresowanego.

Art. 62¹.

§ 1. obrońca wojskowy nie będący adwokatem przed rozpoczęciem wykonywania czynności obrońcy składa wobec szefa właściwego sądu wojskowego ślubowanie według rotacji ustalonej dla adwokatów.

§ 2. obrońca występuje na rozprawie przed sądem wojskowym w toczącym się.

Art. 63.

§ 1. obrońcę wojskowego skreśla się z listy obrońców wojskowych, jeżeli przestał czynić zadość wymaganiom określonym w art. 61 § 2 oraz w razie ukończenia 70 roku życia, jak również na jego prośbę.

§ 2. obrońcę nie będącego adwokatem skreśla się z listy obrońców wojskowych również w razie stwierdzenia postępowania sprzecznego z prawem bądź za naruszenie swych obowiązków związanych z obroną; przed powzięciem decyzji należy umożliwić zainteresowanemu złożenie wyjaśnień.

§ 3. Skreślenie z listy obrońców wojskowych zarządza Prezes Izby Wojskowej.

Art. 64.

Od decyzji Prezesa Izby Wojskowej o odmowie wpisania lub o skreśleniu z listy obrońców wojskowych służy zainteresowanemu odwołanie do Ministra Obrony Narodowej w terminie 30 dni.

Art. 65.

Zawieszenie adwokata w czynnościach zawodowych w postępowaniu dyscyplinarnym przewidzianym w przepisach o ustroju adwokatury powoduje zawieszenie go w czynnościach obrońcy wojskowego.

Art. 66.

Do udziału w sprawie w charakterze obrońcy dopuszcza się adwokata nie będącego obrońcą wojskowym, któremu strona udzieliła pełnomocnictwa.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 67.

Osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy są sędziami w sądach wojskowych albo asesorami lub aplikantami w tych sądach, pozostają nadal na dotychczasowych stanowiskach.

Art. 68.

- § 1. Obowiązki i uprawnienia sędziów w sprawach nie unormowanych w ustawie określają przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych z zastrzeżeniem § 2, z tym że przepisów o okresie próbnym nie stosuje się.
- § 1¹. Do sędziów sądów wojskowych stosuje się przepisy art. 75 i 79 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, z tym że urlopu, o którym mowa w art. 75, udziela się, jeżeli sędzia nie uzyskał wcześniej prawa do urlopu dodatkowego, określonego w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.
- § 1². Uposażenie sędziów, asesorów i aplikantów sądów wojskowych określają przepisy o uposażeniu żołnierzy, z tym że nie może być ono niższe od wynagrodzenia sędziów, asesorów i aplikantów sądów powszechnych na stanowiskach równorzędnych, ustalonych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia.
- § 2. W sprawach wyznaczania asesorów i aplikantów na stanowiska służbowe w sądach wojskowych oraz w innych sprawach nie unormowanych w ustawie do asesorów i aplikantów stosuje się przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Art. 69.

Postępowanie dyscyplinarne wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy prowadzi się nadal według przepisów dotychczasowych.

Art. 70.

- § 1. Wpisy na listę obrońców wojskowych dokonane przed dniem wejścia w życie ustawy tracą moc z upływem trzech miesięcy od tego dnia.
- § 2. Osoby, wpisane na listę obrońców wojskowych, przed dniem wejścia w życie ustawy, mogą w terminie określonym w § 1 złożyć wnioski o wpisanie na listę.
- § 3. Na listę obrońców wojskowych mogą być wpisane również osoby, które były obrońcami wojskowymi w dniu wejścia w życie ustawy, chociażby nie spełniały wymagań określonych w art. 61 § 2 pkt 1 lub 2 albo nie posiadały stopnia oficerskiego.

Art. 71.

- § 1. Sędziego Izby Wojskowej, który został odwołany przez Prezydenta ze stanowiska, wyznacza się na inne stanowisko w Siłach Zbrojnych, a jeżeli jest to niemożliwe - zwalnia się z zawodowej służby wojskowej z zachowaniem wszelkich uprawnień, przysługujących żołnierzowi zwolnionemu z tej służby z przyczyn, które nie powodują utraty tych uprawnień.

§ 2. Sędziego Izby Wojskowej, który z mocy prawa utracił stanowisko, zwalnia się z zawodowej służby wojskowej. Zwolnienie to pociąga za sobą takie same skutki, jak zwolnienie oficera ukaranego karą dyscyplinarną usunięcia z zawodowej służby wojskowej, przewidzianą w przepisach o dyscyplinie wojskowej. Sąd Dyscyplinarny właściwy dla sędziów Sądu Najwyższego, orzekając karę wydalenia sędziego ze służby sędziowskiej, może wystąpić z wnioskiem o pozbawienie go stopnia oficerskiego. W rozumieniu przepisów o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych wniosek ten jest równoznaczny z wnioskiem sądu honorowego o pozbawienie żołnierza stopnia oficerskiego.

Art. 72.

§ 1. Pierwsze wybory ławników na podstawie niniejszej ustawy odbędą się w ciągu 6 miesięcy od wejścia jej w życie.

§ 2. Ławnicy czynni w sądach wojskowych w dniu wejścia w życie ustawy pełnią nadal swoje obowiązki do czasu przeprowadzenia wyboru ławników zgodnie z ustawą. Przepis art. 49 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 73.

§ 1. Tracą moc:

- 1) dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 23 września 1944 r. - Prawo o ustroju Sądów Wojskowych i Prokuratury Wojskowej (Dz.U. Nr 6, poz. 29 z późniejszymi zmianami),
- 2) art. 32-35 i 50-52 Kodeksu wojskowego postępowania karnego z dnia 23 czerwca 1945 r. (Dz.U. z 1956 r. Nr 22, poz. 103),
- 3) art. 43 ust. 2 i art. 44 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 11, poz. 54).

§ 2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 74.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1972 r.

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1972 r. Nr 23, poz. 166; z 1989 r. Nr 73, poz. 436; z 1991 r. Nr 113, poz. 491; z 1995 r. Nr 89, poz. 443; z 1996 r. Nr 7, poz. 44; z 1997 r. Nr 98, poz.

604.

Art. 2 skreślony

Art. 7 i 8 skreślone

Pkt 1 skreślony

Art. 31 skreślony

§ 2 skreślony